

Европейски икономически и социален комитет

ССМІ/157

Инвестиране в интелигентна, иновационна и устойчива промишленост

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ

Консултативна комисия по индустриални промени (ССМІ)

относно

Инвестиране в интелигентна, иновационна и устойчива промишленост

[COM(2017) 479 final]

Докладчик: **Божидар Данев**

Съдокладчик: **Monika Sitárová Hrušecká**

На вниманието на членовете на проучвателната група

Заседание на проучвателната група 21.12.2017 г., 14,30 ч.

група

За контакт Alain.Colbach@eesc.europa.eu

Администратор Alain Colbach

Дата на документа 12.12.2017 г.

Проучвателна група	„Инвестиране в интелигентна, иновационна и устойчива промишленост“
Председател	Carlos Trias Pintó (ES – III гр.)
Докладчик	Божидар Данев (BG – I гр.) (по член 62 – Георги Стоев)
Съдокладчик	Monika Sitárová Hrusecká (Kat. 2 – SK)
Членове	Dirk Bergrath (DE – II гр.) Tommaso di Fazio (IT – III гр.) Rolf Gehring (Kat. 2 – DE) Emil Machyna (SK – II гр.) Michal Pintér (Kat. 1 – SK) Martin Porter (Kat. 3 – UK) Joost van Iersel (NL – I гр.) René van Sloten (Kat. 1 – NL) Adrian Zelaia Ulibarri (Kat. 3 – ES)
Експерт	Ulla Sirkeinen, експерт за докладчика Guido Nelissen, експерт за съдокладчика
Решение на Бюрото на Комитета	19.9.2017 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентен орган	Консултативна комисия по индустриални промени (CCMI)
Приемане от ССМІ	DD/MM/YYYY
Приемане на пленарна сесия	DD/MM/YYYY
Пленарна сесия №	...
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	.../.../...

1. **Заклучения и препоръки**

ЕИСК приветства съобщението относно интелигентното, иновационно и устойчиво развитие и неговия подход на предоставяне на възможности за хората и бизнеса. Трябва обаче да се гарантират по-дългосрочната приемственост и предсказуемост на политиката.

ЕИСК заключава, че:

- 1.1 Комисията е възприела подход на интегриране на действията в редица области на политика с цел създаване на условия, които допринасят за конкурентоспособността и развитието на промишлеността в съответствие с това, което ЕИСК предлага от години.
- 1.2 Подпомагането на отделни сектори на промишлеността чрез набор от хоризонтални политики, съобразени със специфичните нужди, може да донесе ясна добавена стойност.
- 1.3 Предприятията са изправени пред безпрецедентно предизвикателство бързо да трансформират новите технологии в иновации и успехи на все по-конкурентните пазари. Централното място в световната верига за създаване на стойност е от голямо значение за много от тях.
- 1.4 В основата на промените са хората. Необходимо е политиките относно пазара на труда да се адаптират към променящите се обстоятелства. Справедливият преход означава да се подпомагат хората и регионите, изправени пред структурни промени.
- 1.5 Образованието и обучението са необходими фактори, допринасящи за индустриалния преход. Всички работници се нуждаят от повишаване на уменията, особено на цифровите умения, а много от тях имат нужда от нови професии.
- 1.6 Изискванията по отношение на околната среда и изменението на климата засягат всички сектори. Всички предприятия ще трябва да се адаптират към по-устойчиви структури. Възможно е да възникнат нови възможности за бизнес, но също и предизвикателства, произтичащи от скъпоструващите инвестиции и дългите периоди на изпълнение, което може да доведе до изместване на въглеродни емисии.
- 1.7 Равнището на инвестициите в промишлеността на ЕС е ниско, но има някои признаци за положително развитие. Във всеки случай инвеститорите са привлечени само от подходящите рамкови условия за промишлеността.
- 1.8 Достъпът до световните пазари е изключително важен за промишлеността, поради което мрежата от търговски споразумения трябва да бъде доизградена въз основа на принципа на справедливата търговия.

ЕИСК предлага:

- 1.9 Общата цел на действията на ЕС да бъде доразвиването на добре функциониращ инструментариум от хоризонтални политики и предсказуема правна рамка с цел да се стимулират иновациите, да се подпомогнат инвестициите и да се помогне на промишлеността да предостави решения за обществените предизвикателства. Това следва да създаде добавена стойност с измеримо въздействие върху растежа и заетостта, което да бъде постигнато с минимална административна тежест и да донесе ползи за обществото като цяло.
- 1.10 Следва да се предприемат всички действия за завършване на единния пазар с акцент върху изпълнението от държавите членки. Внимателното изпълнение на политиката на конкуренция, която е необходима като движеща сила на иновациите и справедливостта, не следва обаче да възпрепятства растежа на предприятията.
- 1.11 Следва да се възприеме открито и реалистично отношение към новите революционни технологии и бизнес модели, като се акцентира върху предоставянето на възможност на обществото, включително на предприятията, да се възползват от новите възможности.
- 1.12 Необходими са гъвкави начини за преминаване от работа към образование, като например чиракуване и учене в процеса на работа. В много държави членки професионалното обучение следва да се цени по-високо.
- 1.13 Водещата позиция в нисковъглеродната и кръговата икономика следва да е от полза за нашите икономики. Политическите решения с отрицателни странични ефекти, като например твърде високите цени на енергията и рискът от изместване на въглеродни емисии, трябва да се коригират незабавно.
- 1.14 Следва да се проучат пречките пред превръщането на настоящите големи излишъци на частни спестявания в продуктивни инвестиции в промишлеността и инфраструктурата.
- 1.15 Подкрепата от ЕС следва да бъде насочена главно към насърчаване на иновациите, разрастване на МСП, подпомагане на регионите в затруднено положение и предоставяне на възможности на хората. Ефектът на ливъридж върху частното финансиране следва да бъде важен критерий.
- 1.16 Политиките в областта на НИРД и иновациите се нуждаят от допълнителни ресурси през периода на следващата финансова рамка. Тези политики следва да бъдат насочени в по-голяма степен към възприемането на нови технологии, разрастването и успешната реализация на пазара.
- 1.17 Официалната статистика следва да отразява по-добре променените характеристики на икономиката, като например размиването на секторните граници и новите форми на икономическа дейност. Необходим е общ метод за изчисляване на добавената стойност от промишлеността и услугите.

- 1.18 За правилното оценяване на промишленото развитие, в допълнение към целта за 20 % дял на промишлеността в БВП, са необходими други, не толкова агрегирани показатели.
- 1.19 Все още е необходимо да се подобри интегрирането на политиките и да се повиши тяхната съгласуваност чрез процеса на вземане на решения, било то с по-силен Съвет по конкурентоспособност или по друг начин. Трябва да се премахне ограниченото в тесни рамки мислене на равнището на ЕС и на национално равнище.
- 1.20 Ежегодният „Ден на промишлеността“ и Кръглата маса на високо равнище по въпросите на промишлеността следва да бъдат приветствани, тъй като дават възможност за изследвания „отдолу нагоре“. Този подход следва да обхване всички области на промишлената политика, с цел да се засили ангажираността сред заинтересованите страни по отношение на стратегията.

2. Въведение

- 2.1 Промислеността е **гръбнакът** на европейската икономика. Тя осигурява 24 % от работните места в ЕС – 32 млн. пряко и 21 млн. непряко, предимно под формата на услуги. Тези работни места са с относително високи възнаграждения както за висококвалифицираните работници, така и за тези с по-ниска квалификация. Произведените стоки съставляват 75 % от износа. Промисленият растеж обхваща всички части на икономиката. Промислеността е и люлка на иновациите във всички сектори, включително за решения на много обществени предизвикателства. Същността на добавената стойност в нашата икономика обаче се формира от по-големите взаимовръзки между производството и услугите, както и от интеграцията в рамките на веригите за създаване на стойност.
- 2.2 След много години на упадък, промишленото производство, износът и заетостта в Европа изглежда вече са поели по пътя на възстановяването. Все пак това възстановяване е непълно и **конкурентоспособността** на европейската промишленост е незадоволителна. Често се сигнализира за недостатъчни инвестиции – както реални, така и нематериални, бавен ръст на производителността и изоставане спрямо конкурентит в областта на иновациите, недостиг на умения, намалено вътрешно търсене и сравнително високи цени на енергията.
- 2.3 **Мегатенденциите**, които оказват влияние върху промишлеността, са по-специално:
- революционното технологично развитие; цифровизацията с всичките ѝ приложения, но също и нанотехнологиите, новите материали, технологиите, основани на науките за живота, и др.;
 - нарастващите изисквания по отношение на околната среда, включително смекчаването на последиците от изменението на климата;
 - разпространението на по-висок жизнен стандарт, застаряващото население и урбанизацията;
 - глобализацията с отворените пазари и верига за създаване на стойност, но също и с агресивно държавно предприемачество и протекционизъм.

Тези добре познати тенденции предоставят огромни възможности за европейската промишленост. Те биха могли да представляват и сериозни рискове за обществото и промишлеността при липсата на правилна и успешна реакция.

3. **Общи бележки**

- 3.1 **ЕИСК приветства** съобщението на Комисията и до голяма степен е съгласен с нейния анализ на ситуацията и предизвикателствата, пред които е изправена европейската промишленост. Съобщението представлява преди всичко актуализация на съществуващи предложения с редица нови действия, които да бъдат представени от настоящата Комисия. То беше посрещнато с известна критика поради това, че не представя изцяло нова стратегия за промишлеността с нови мерки и цели. Според ЕИСК съобщението и съдържащите се в него предложения са в съответствие с изискването за непрекъсната и предсказуема рамка на политиката за промишлеността.
- 3.2 **ЕИСК отбелязва със задоволство**, че Комисията е последователна при представянето на подход към промишлената политика, който Комитетът предлага от години. Вместо да се разработва законодателство в многобройни области на политиката, които засягат промишлеността, без да се обръща особено внимание на тяхното въздействие върху нея и на приноса на промишлеността, сега подходът е тези области на политиката да се интегрират, с цел да се предостави водеща функция на промишлеността.
- 3.3 През последните няколко години ЕИСК **представи становища** относно предложенията на Комисията за различни сектори на промишлеността, социалните аспекти, единния пазар, околната среда, енергетиката, цифровизацията, търговията и т.н. Тези становища до голяма степен все още са актуални в контекста на настоящото съобщение. В настоящото становище ЕИСК би искал да подчертае някои актуални в момента аспекти на промишлената политика и да добави някои нови бележки.
- 3.4 **Предприятията** са изправени пред безпрецедентна необходимост да се адаптират, често радикално. Те трябва бързо да възприемат развиващите се и новите технологии и да ги превръщат в иновации, за да постигнат успех на все по-конкурентните пазари. Новите технологии трябва да се прилагат и с цел повишаване на производителността и реалната конкурентоспособност. За много предприятия е наложително да заемат добра позиция, за предпочитане в центъра на международната верига за създаване на стойност. МСП могат и следва да се стремят да играят важна новаторска роля в тези вериги, които се създават предимно около големи предприятия, разполагащи с необходимите ресурси и мрежи.
- 3.5 Необходимо е да се появят нови **отрасли** и това ще стане. Цифровизацията поражда безброй нови мрежи и взаимодействия, като насърчава нов спектър от продукти и услуги, съобразени във все по-голяма степен с нуждите на клиентите.

- 3.6 Предприятията в съществуващите промишлени отрасли трябва непрекъснато да актуализират своите дейности. Остарелите и нерентабилни предприятия не могат да бъдат запазени чрез субсидии. Секторите, които понастоящем са силни в Европа, като например автомобилният, секторът за енергия от възобновяеми източници, химическият и фармацевтичният сектор, както и отбранителният сектор, биха могли да се превърнат във водещи промишленото развитие в ЕС и да предоставят важни решения за обществените предизвикателства, при условие че не изостават от световното развитие. В рамките на общата стратегия за промишлеността биха могли да се разработят специфични стратегии за секторите с голям потенциал.
- 3.7 В центъра на промените са **хората**. Без квалифицирани и всеотдайни работници няма промишленост. Трябва да се използват възможностите, предоставяни от новите технологии и иновациите, което ще доведе до загубата на някои стари работни места и появата на нови. Необходимо е политиките на пазара на труда да се адаптират към новите обстоятелства. Справедливият преход означава да се предостави социална защита на нуждаещите се лица. Необходими са обмен на опит и иновативни идеи за съживяване на по-слабо развитите региони и на тези, които са изправени пред структурни промени.
- 3.8 **Образованието и обучението** са необходими фактори, допринасящи за индустриалния преход. Всички работници трябва да подобрят уменията си, и особено цифровите си умения. Много от тях се нуждаят от обучение в съвсем нови професии. Бързината на технологичното развитие е голямо предизвикателство за поддържането на образователните програми и критерии в съответствие с променящите се нужди на промишлеността. Решенията за учене в процеса на работа, като например успешната дуална система на обучение в Германия, следва да се прилагат в много по-широка степен. Поне в някои държави членки общественото и икономическото признание на професионалното обучение следва да бъде възстановено в сравнение с академичното образование. Привлекателността на предметите НТИМ също трябва да се повиши.
- 3.9 **Инвестициите** в европейската промишленост все още са на тревожно ниско равнище, като същевременно в ЕС има голям излишък на спестявания, който не е превърнат в продуктивни инвестиции. Причините за това следва да се проучат щателно. Едно е ясно обаче: както вътрешните, така и международните инвеститори биват привлечани само от рамкови условия, които допринасят за достатъчна конкурентоспособност.
- 3.10 Има все пак някои признаци за **възможни положителни тенденции** по отношение на инвестициите. В един свят, изправен пред огромна политическа нестабилност, ЕС е безопасно и стабилно място за инвестиции. Поради нарастващото търсене, производството в някои отрасли достига до пълно използване на производствените мощности. Това ще насърчи инвестициите в нов капацитет – да се надяваме в Европа.

- 3.11 Изискванията по отношение на **околната среда** и изменението на климата засягат всички предприятия, било то пряко или непряко. Появяват се много нови възможности за бизнес, например в нововъзникващата кръгова икономика. Амбициите на Европа да заеме водеща позиция могат да бъдат от полза. За някои отрасли, и по-специално за енергоемките промишлени отрасли, необходимият преход е свързан със скъпоструващи инвестиции и дълги периоди на изпълнение на новите технологии. Изместването на въглеродни емисии и неговите отрицателни последици върху климата трябва да се избягват посредством добре балансирани мерки на политиката.
- 3.12 **Устойчивото развитие** означава едновременното постигане по балансиран начин на икономическите, социалните и екологичните цели. Принципът на корпоративна социална отговорност е важен, за да се допринесе за устойчиво развитие. Той включва също и плащането на дължимите данъци. Да се гарантира това е в основата си политически въпрос на добро законодателство и неговото прилагане. За данъчното облагане на цифровата икономика ще бъдат необходими нови правила.
- 3.13 **Сътрудничеството** между всички участници – ЕС, правителствата на държавите членки, властите, регионите, университетите и училищата, заинтересованите страни и предприятията – би могло и следва да бъде по-добро. Така например трябва да се подобри сътрудничеството между предприятията и университетите. Училищата следва да се обръщат за помощ към предприятията във връзка с осъвременяването на учебните програми и чиракуването. Най-важното е, че държавите членки следва да си сътрудничат с ЕС и помежду си посредством бързо въвеждане и изпълнение на приетите политики и законодателство.
- 3.14 С настоящите **статистически методи** не се дава навременна и полезна представа за състоянието на промишлеността в Европа. Секторното разделение на производство, услуги и други продуктивни дейности е остаряло. Значителна част от икономическата дейност не се включва в изчисляването на БВП. Статистическите данни за вноса и износа не описват добре промишлената дейност в ера, в която близо половината от промишленото производство е част от световните вериги за създаване на стойност. Съществува спешна необходимост от общ метод за изчисляване на добавената стойност и взаимовръзките между промишлеността и услугите.
- 3.15 Не изглежда вероятно целта за 20 %-тен дял на производството в БВП да бъде постигната до 2020 г. За да може да се оцени развитието на европейската промишленост – и дори влиянието на тази промишлена политика – са необходими някои допълнителни, не толкова агрегирани **показатели**. Те могат да включват например реалното промишлено производство, заетостта в промишлеността, съвместното производство на промишлеността и услугите и годишните инвестиции на производствения сектор.
- 3.16 Съобщението **обхваща** само оставащата част от периода на мандата на настоящата Комисия, т.е. около две години. Това е напълно разбираемо за програмата на предложенията от Комисията, но за основната философия и цели на политиката от решаващо значение е да се гарантират дългосрочна приемственост и предвидимост.

3.17 Все още е необходимо да се подобри **интегрирането** на областите на политика, които засягат конкурентоспособността и развитието на промишлеността. От значение са по-доброто регулиране и предварителните, прозрачни оценки на въздействието. Съгласуваността през целия процес на вземане на решения следва да се гарантира чрез засилване на ролята на Съвета по конкурентоспособност или на други институционални механизми. Трябва да се премахне ограниченото в тесни рамки мислене на равнището на ЕС и на национално равнище, за да се отговори на повишената динамика на световната икономика.

4. Конкретни бележки

4.1 **За по-силна европейска промишленост:** ЕИСК изразява съгласие с необходимостта от цялостна и далновидна визия за европейската промишленост. За да бъде по-силна европейската промишленост, общата цел на действията на ЕС следва да бъде създаването на добре функционираща и предсказуема правна рамка, която да стимулира иновациите и да помага на промишлеността да предоставя решения на обществените предизвикателства. Тя следва да създава добавена стойност с измеримо въздействие върху растежа и заетостта, да бъде изпълнена с минимална административна тежест и да донесе ползи за обществото като цяло.

4.2 **Единният пазар:** ЕИСК приветства подхода на предоставяне на повече възможности на хората и бизнеса и изразява съгласие с предложените действия за укрепване на единния пазар. Най-важното е, че държавите членки трябва да изпълняват задължението си за приважване в съответствие. Внимателното изпълнение на политиката на конкуренция е от съществено значение за иновациите и ценообразуването. Бдителността на Комисията по отношение на големите световни участници се ползва с висока оценка. Не следва обаче да се възпрепятства растежът на европейските предприятия – средният размер на дружествата, допуснати до борсова търговия в ЕС (с изключение на Обединеното кралство), е едва около половината от средния размер на дружествата в САЩ. Това е въпрос за тълкуване на определението на съответния пазар при прилагането на законодателството в областта на конкуренцията.

4.3 **Ерата на цифровите технологии:** ЕИСК е представил подробно вижданията си относно цифровизацията в своите становища. В тях бяха разгледани големите масиви от данни, 5G, авангардните производства, роботиката и т.н., както и използването на тези технологии за посрещане на обществените нужди. Цифровият единен пазар и стратегиите за „Цифровизиране на европейската промишленост“ са от първостепенно значение. Важен принципен въпрос е как да се постигне точният баланс между използването и оползотворяването на новите революционни технологии, от една страна, и гарантирането на сигурност и справедливост – от друга. Акцентът следва да се постави върху това да се даде възможност на обществото, включително на предприятията, да се възползват от новите възможности, възприемайки открито и реалистично отношение. ЕИСК също така подкрепя искането на Съвета към Комисията да стартира стратегия на ЕС за изкуствения интелект.

- 4.4 **Общество с нисковъглеродна и кръгова икономика:** Запазването на водещата позиция в тези области е голямо предизвикателство в среда на нарастваща конкуренция. Тази водеща позиция обаче не следва да е самоцелна, а трябва да бъде от полза за нашите икономики и общества. Необходимо е да се подпомага енергийният преход, но цените на енергията за промишлеността трябва да бъдат конкурентни. Новата СТЕ трябва да гарантира 100 % безплатни квоти за емисии на равнището на 10-те процента постигнали най-добри резултати. Промишлеността не трябва да се разглежда като проблем, а по-скоро като основен източник на решения за екологичните проблеми.
- 4.5 **Инвестиции:** многобройните инструменти на ЕС за подпомагане на инвестициите – както реалните, така и нематериалните – следва да бъдат насочени главно към насърчаване на иновациите, допринасяне за разрастването на МСП, подпомагане на регионите в затруднено положение, подобряване на инфраструктурата и предоставяне на възможности на хората чрез образование и обучение. Важен критерий следва да бъде ефектът на ливъридж върху частните инвестиции. Възможно е МСП и други предприятия с ограничени ресурси да се нуждаят от повече помощ, за да открият подходящия източник сред многото различни възможности, както и от много по-лесни процеси за кандидатстване и докладване.
- 4.6 **Иновации:** ЕИСК изразява съгласие, че политиките следва да бъдат насочени в по-голяма степен към възприемането на нови технологии, разрастването и успешната реализация на пазара. Следва да се прилага иновативно възлагане на обществени поръчки с цел насърчаване на нови продукти и услуги. Както предлага Комисията, дейността и обхватът на главните базови технологии следва също да бъдат насочени към оптимизиране на промишленото им внедряване. През периода на следващата финансова рамка следва да бъдат отпуснати повече ресурси за програмата, която ще бъде приемник на „Хоризонт 2020“. Когато е възможно, първото промишлено прилагане на финансираната с публични средства НИРД следва да се осъществява в рамките на ЕС.
- 4.7 **Международни измерения:** Налице е широко съгласие, че търговията трябва да бъде отворена, но справедлива и устойчива. Достъпът до световните пазари е изключително важен за промишлеността, поради което мрежата от търговски споразумения трябва да бъде доизградена. ЕИСК подкрепя предложенията на Комисията относно мерките за справяне с нелоялните търговски практики. Следва да се обърне специално внимание на новите форми на протекционизъм от страна на държави извън ЕС, които са получили благоприятно третиране (Турция, Украйна и др.). ЕС следва да гарантира, че неговите екологични и социални стандарти се разпространяват в световен мащаб чрез бъдещите търговски споразумения. Що се отнася до проверката на преките чуждестранни инвестиции, е важно да се установят рисковете от заплахи за сигурността или общественения ред. Същевременно, когато са необходими повече инвестиции в предприятията от ЕС, преките чуждестранни инвестиции следва да се приветстват – те също са признаци за потенциала на Европа.

4.8 **Партньорства:** ЕИСК приветства въвеждането на ежегоден „Ден на промишлеността“ и Кръглата маса на високо равнище по въпросите на промишлеността и заявява силния си интерес за участие и в двете прояви. Този подход следва да обхване всички области на промишлената политика, с цел да се засили ангажираността сред заинтересованите страни по отношение на стратегията. Необходими са по-голяма прозрачност и сътрудничество, особено при започването на оценки на въздействието.
